

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Quid sit violentum, breviter explicatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

S. 1.

Quid sit violentum, breviter explicatur.

55 **NOTANDUM** primò, violentum sic à Philosophis communiter definitur: *Violentum est illud quod est à principio extrinseco, passio non conferente vim.* Quæ ultima verba non solum negativè sunt intelligenda, quasi sufficiat subjectum cui vis infertur, non cooperati motui violento; sed etiam positivè & contrariè, ita ut passum positivè renitatur, & agenti extrinseco resistat: alioquin infusio habituum & donorum supernaturalium esset violenta; quia passum, scilicet anima, non confert vim ad talem infusionem, sed merè negativè se habet in recipiendo; recipit enim illa per solam potentiam obedientialem, quæ est mera non repugnantia. Hoc etiam satis exprimit nomen violenti: nam violentum idem est, ac villatum: quando autem nulla est resistentia passu, nulla fit vis ut inferatur effectus; Ergo tunc nulla est violentia.

56 Porro aliqui putant illud esse violentum, quod est contra intrinsecam inclinationem principii activi: Tum quia existimant principium merè passivum, v.g. materiam, propriè & in rigore non esse naturam, & consequenter nihil esse illi violentum, licet videatur illi contrariari, quia non est contra naturam: Tum etiam quia si ad rationem violenti sufficeret esse contra inclinationem principii passivi, tenebræ dici possent violentæ æteri, sicut & materiæ aquæ forma substantialis quam modò habet; quia tenebræ sunt contra potentiam naturalem passivam, quam habet æter ad lumen, & una forma substantialis est contra potentiam & inclinationem naturalem, quam habet materia ad aliam formam. Item humanitas Christi, cum habeat naturalem inclinationem passivam ad propriam personalitatem, sub personalitate Verbi Divini violenter existeret: sicut & accidentia in Eucharistia, sub modo perfectatis, quò Deus supplet inhesionem illorum in subjecto. Ac denique cum in cælo sit potentia passiva ad motum, motus illi esset naturalis, & quies violenta: quod tamen non est dicendum, quia nullum violentum est perpetuum, cæli autem post diem iudicii perpetuò quiescent. Ita Vazquez hic disp. 25. cap. 3.

57 Nihilominus tamen dicendum est, quòd ut aliquid sit violentum, sufficit quòd sit contra naturalem inclinationem subjecti, sive talis inclinatio sit activa, sive passiva: sicut à contrario, ad hoc ut aliquid sit naturale, sufficit quòd sit conforme inclinationi naturali subjecti, sive talis inclinatio sit activa, sive passiva. Ita expressè docet D. Thomas hic art. 4. ad 2. ubi asserit violentum motum esse, quando sit contra interiorem inclinationem passivi; & alterationes ac generationes simplicium corporum, non esse violentas, sed naturales, propter naturalem aptitudinem interiorem materia vel subjecti.

58 Ratio etiam suffragatur: Nam materia, quæ est principium passivum, natura est, ut docent Aristoteles & D. Thomas 2. Physic. cap. 1. lect. 1. & 2. ubi dividunt naturam in materiam, & formam, & totum compositum: Ergo quod opponitur ejus inclinationi, contra naturam est, subindeque violentum: v.g. si materia disposita ad unam formam, impediatur ne obediat naturali agenti in recipiendo illam, aut si possit materia ab omni forma spoliari, talis status denudationis esset ei violentus, quia inclinationem & appeti-

tum habet ad formas. Ex quo patet responsio ad primum fundamentum oppositæ sententiæ.

Ad secundum vero, nego sequi illa absurda ex nostra sententiâ: nam potentia passiva diaphana est disjunctivè ad lucem vel ad tenebras; & materia prima habet potentiam passivam indifferentem ad omnes formas; unde naturaliter sunt in diaphano tam lux quàm ejus privatio, & in materia prima aquæ tam forma cum privatione ignis, quàm forma ignis cum privatione aquæ. Subsistentia etiam Verbi Divini non est violenta in humanitate Christi, sicut nec modus perfectatis in accidentibus Eucharisticis, ob duplicem rationem, Primò quia, ut infra ostendemus, nulla creatura, absolutè & simpliciter loquendo, potest pati violentiam à Deo, naturaliter vel supernaturaliter operante. Secundo, quia tunc solum violètur potentia activa vel passiva, quando non recipit quòd sibi naturaliter debetur, sed in quòd naturaliter tendit, nec in ipso, nec in alio in quo illud sit eminenter: Si enim idem quòd appetit, recipiat sub esse perfectiori & eminentiori, non violètur, sed perficitur: unde cum personalitas divina eminenter contineat humanam, & modus quòd Deus supplet in accidentibus Eucharistiæ inhesionem subjecti, tribuat illis totum quòd subjectum debet, tribuat humanitas Christi, & accidentia Eucharistica non subsistunt vel existunt violenter, sed tantum præternaturaliter, aut supernaturaliter.

Ad aliud quòd subjungitur, dicatur motum cæli non esse violentum, sed naturalem, ob rationem in sinuatum, nempe quia in cælo est potentia passiva ad talem motum. Nec obstat, quòd etiam quies est naturalis cælo: nam sicut ex eo quòd materia prima dicit potentiam ad plures formas, omnes illæ naturaliter ei adveniunt; ita quia cælum ex propria natura inclinatur ut moveatur ab Intelligentia, & ad hoc quòd cessante tali motu quiescat; utrumque est illi naturale, & neutrum violentum, aut præternaturale.

Notandum secundò: hæc quatuor nomina, *neccessarium, violentum, coactum, involuntarium*, quæ interdum confunduntur, inter se differre secundum diversas formalitates quas expriment. *Neccessarium* enim dicitur prout opponitur contingenti seu indifferenti, & importat determinationem ad unum, excludendo facultatem ad oppositum. Violentum includit quidem eandem necessitatem & determinationem, ex parte ejus qui patitur violentiam, sed addit supra necessarium, quòd sit à principio extrinseco; quia à principio proprio & intrinseco nihil violentatur, cum tamen possit aliquid fieri necessitatio, & tamen esse à principio intrinseco, ut patet in brutis, & in motibus primò primis. Coactum ferè idem est quòd violentum; sed propriè loquendo coactum solum opponitur spontaneo seu voluntario, & idèd solum invenitur in cognoscensibus; violentum verò etiam in rebus inanimatis; & violenter etiam cum lapis projicitur sursum. Involuntarium interdum sumitur pro coacto aut violento; sed tamen latius patet, quia potest contingere quòd aliquid sit involuntarium non solum ratione violentiæ, seu quia est à principio extrinseco, sed etiam ratione ignorantie, & ex defectu cognitionis, ut infra patebit.

His præmissis inquirimus an violentiam possit inferri à Deo violentia seu coactio? Quod potest tripliciter intelligi: Primò, an illi possit inferri violentia, quantum ad actus ab ea elicitos. Secundo,

Secundò, utrum in cessatione ab actu possit voluntas pati violentiam? Tertio, an possit pati violentiam, sicut quantum ad actus à se imperatos; qui sunt duplicis generis, quidam enim solam à voluntate imperantur, & ab alia potentia eliciuntur, ut visio, deambulatio, &c. Alii verò non solam sunt à voluntate imperati, sed etiam ab illa elicitur, ut cum voluntas per unum actum seipsam applicat ad eliciendum alium, v.g. cum ex intentione finis, imperat electionem mediorum. In hoc ergo triplici sensu resolvenda est difficultas proposita.

§. II.

Prima difficultas resolvitur.

Dico primò: Per nullam potentiam potest inferri violentia voluntati in actu ab ea elicitò. Ita D. Thomas hic art. 4. & 1. p. qu. 82. art. 1. & qu. 22. de verit. art. 5. post Anselmum libro de libero arbitrio cap. 6. ubi ait, *In vitus nemo potest velle aliquid, quia non potest velle volens velle.*

Probatur primò conclusio: Omnis actus elicitus à voluntate est essentialiter voluntarius: Ergo per nullam potentiam potest esse violentus aut coactus. Consequentia patet, nam voluntarium & violentum opponuntur. Antecedens probatur: Omnis actus elicitus à voluntate, est à principio intrinseco cum cognitione, nam voluntas est principium intrinsecum, & sine cognitione prævia operari non potest: Ergo est voluntarius.

Probatur secundò: Violentum est illud quod est contra inclinationem ejus quod dicitur violentiam pati: Sed omnis actus à voluntate elicitus, est secundum ejus inclinationem, imò est quædam inclinatio ejus actualis; licet enim non semper inclinatur voluntas in objectum, sed aliquando illud adversetur & fugiat, tamen ipsa volitio seu actus aversionis, est quoddam pondus voluntatis ad fugiendum & refusandum objectum, & sic semper est inclinatio ex parte actus, licet sit repugnantia erga objectum; Ergo nullus actus à voluntate elicitus, potest esse violentus.

Quædam tamen in contrarium fieri possunt instantiæ: Prima est: Voluntas potest necessitari à Deo, ut patet in amore beatifico: Ergo & cogitur. Probatur Consequentia: tum à paritate rationis: tum etiam quia voluntas ex natura sua inclinata est ut libere operetur: Ergo cum necessitatur circa aliquod objectum, movetur contra naturalem suam inclinationem, & consequenter infertur ei violentia & coactio.

Ad quòd, non solam violentatur res quando impeditur à proprio actu, sed etiam quando ab extrinseco fit ut majori pondere tendat quam tenderet secundum propriam inclinationem; ut lapis non solam violentatur, quando detinetur ne descendat, sed etiam quando deorsum jacitur majori impetu quam exoptulet ejus gravitas: At quando Deus necessitat voluntatem ad aliquem actum, majori impetu tendit in illum, quam ejus natura expostulet: Ergo tunc voluntas violentatur, seu cogitur.

Secunda instantia est: Datò quòd actus elicitus à voluntate non fit, nec esse possit contra inclinationem actualem & elicitam voluntatis, non tamen repugnat esse contra inclinationem ejus habitualement, seu propensionem innatam

Tom. III.

A ipsius, ut patet in peccato, quod est contra naturalem hominis inclinationem, ut docet S. Thomas infra qu. 71. art. 2. & tamen elicitur à voluntate: Sed ad violentiam sufficit quòd actus sit contra inclinationem habitualement, seu propensionem innatam ipsius voluntatis: Ergo voluntas etiam in actu elicitò potest pati violentiam.

Tertia instantia: Si ratio adducta valeret, sequeretur quòd nec intellectus, nec alia potentia vitales possent pati violentiam, quantum ad eliciendum suorum actuum: Sed hoc dici nequit, ut infra patebit: Ergo &c. Sequela probatur: quia intellectus, & quælibet actio vitalis, necessitò debet esse à principio intrinseco, & consequenter sine repugnantia intellectus, & principii vitalis; nam quòd ab intrinseco emanat, sine repugnantia emanat: Ergo si actus voluntatis non potest elici violentè, quia est à principio intrinseco inclinante & non repugnante, similiter actus intellectus, vel alterius potentia vitalis, violentus esse non poterit.

Quarta instantia: Deus potest voluntatem inclinatum in aliquod objectum, per motionem efficacem inclinare ad oppositum, & si sit in ea odium Petri v. g. ponere ejus amorem: Ergo potest illi inferre violentiam, etiam quantum ad actus elicitos.

Ad primam instantiam respondeo, concessò Antecedente, negando Consequentiam: quia non est idem voluntatem necessitari, & cogi; nam necessarium non opponitur voluntario, imò voluntarium abstrahit à necessario & libero, ut supra ostensum est: violentum vero, cum debeat esse à principio extrinseco, è diametro opponitur voluntario: unde licet voluntas in actu elicitò possit à Deo necessitari, non tamen potest ab ipso cogi; ad primum enim sufficit quòd sine indifferentia judicii moveatur & eliciat actus suos; ad secundum vero requiritur quòd moveatur & eliciat actus à principio extrinseco cum resistantia intrinseca; quòd repugnat actui voluntatis, cum essentialiter sit actus vitalis, & actualis ejus inclinatio, ut supra ponderatum est. Unde D. Thomas qu. 22. de verit. art. 5. *Duplex est necessitas, altera coactionis, altera naturalis inclinationis: sicut lapis necessitatur ad descensum deorsum naturali pondere & inclinatione, & ad motum in locum superiorem necessitatur ex coactione.* Ex quo patet responsio ad primam probationem Consequentia, & ratio discriminis quæ inter necessarium & violentum seu coactum reperitur.

Ad secundam, nego quòd operari necessario fit contra inclinationem voluntatis: nam voluntas non minus inclinata est ad operandum necessario, quando objectum sine indifferentia proponitur, quam ad operandum liberè, quando illi proponitur cum indifferentia, unde neutrum est violentum: sicut supra dicebamus, quòd quia cælum est capax ab intrinseco motus & quietis, non est violentum ei quòd moveatur, nec erit illi violentum quòd quiescat post diem judicii; vel sicut quia aer est capax lucis & tenebrarum, nec lux nec tenebræ ei violentæ sunt.

Ad tertiam probationem nego Majorè: Nam quando lapis descendit majori impetu quam expostulet ejus gravitas, talis motus non est ei violentus, neque naturalis, sed prænaturalis; sicut fluxus & refluxus Oceani, aut motus circularis